

PRAVICA

Glasi krščanskega delovnega ljudstva

Izšla vsak četrtek popoldne; v slučaju praznika dan poprej - Uredništvo: Ljubljana, Stari trg 2/I - Nepriljubljena pisma se ne sprejemajo

Posamezna številka Din 1-50 - Cena: za 1 mesec Din 5-,-, za 3 mesece Din 15-,-, za 6 mesecev Din 30-,-, za 1 leto Din 60-,-; za inostranstvo Din 7-,- (mesečno) - Oglasi po dogovoru

Oglasi, reklamacije in naročila na upravo jugoslovanske tiskarne, Kolportajni oddelak, Poljanski nasip št. 2 - Rokopisi se ne vračajo

Dokažite!

Jugoslovanska strokovna zveza je prikrita zaveznica »Zveze industrijev«. — »Delavec« od 10. julija 1926.

V zadnji številki svojega lista smo na uvodnem mestu ožigosali »Delavca«, glasilu »Združene delavske strokovne zveze Jugoslavije«, ki se ne upravičeno napihuje ter delavstvu Slovenije laže, na drugi strani pa nesramno vprašuje, kaj bi se zgodilo z »Delavsko zbornico«, ako bi dobili v njej večino »klerikalci« z demokrati. Mi smo na to pisavo odločno odgovorili, zlasti pa ožigosali kombiniranje naše frakcije s samostojnimi demokrati, s katerimi krščanski socialisti še nikdar nismo imeli poslovne zveze, dočim je slovenska socialna demokracija z njimi že mnogokrat paktirala ter si s tajnimi pogodbami razdelila interesne sfere pri OUZD v Ljubljani.

Danes je potrebno, da odgovorimo na najbolj nesramno insinuacijo, ki si jo je dovolil »Delavec« na naslov »Jugoslovanske strokovne zveze« kot osrednje strokovne organizacije kršč. socialističnega delavstva. Nikdar nismo tajili, da smo krščanski socialisti delavska skupina, ki se načelno ločimo od materialističnih socialistov in komunistov. Najvažnejše, v čemer z njimi pač ne moremo iti skupaj, je naš versko pozitivni nazor, prepričanje, da mora v celokupnem javnem življenju prevladovati Bog in njegova postava, zlasti pa, da se gospodarsko udejstvovanje tako družbe, kakor kakega posameznika ne da ločiti od splošnih moralnih in verskih načel. V tem oziru ne pomaga pač nič. Ločeni smo in ločeno bomo korakali toliko časa, dokler slovensko delavstvo samo ne odloči po svoji slobodni volji, ali bo v večini sprejelo stališče krščanskega socializma ali stališče brezverskega marksizma.

Neštetočrat pa smo že poudarili, da se v gospodarskih vprašanjih in v delavski gospodarski politiki skoro v ničemer bistveno ne ločimo od materialističnih socialistov in komunistov, dasi je za nas tudi to vprašanje težko, ker so naši tovariši iz nasprotne vrste med seboj še vedno razločeni na mnogo frakcij. Mi smo mnogokrat pokazali dobro voljo, da korakamo v enotni fronti v boju proti celokupni buržuaziji. Na žalost moramo ponovno ugotoviti, da smo v Sloveniji še daleč od enotne delavske fronte, dasi je ista za delavstvo nujno in neobhodno potrebna. Veliko krivdo na tem nosijo baš marksisti, odnošno voditelji marksističnega delavstva, ki so izgubili vsako poštenje in smisel za pravo delavsko politiko. Dokler bodo vodili nasprotne organizacije ljudi, ki delavstvu ne povedo pravice in resnice, ker delavstvu lažejo in ga varajo, ki delavstvo sleparijo in ga vlečejo za nos, toliko časa je škoda izgubljati besede o enotni delavski akciji. Še pred kratkim smo omenili, da bi se dala napraviti pri nas, ako bi bila dobra volja v Selenburgovi ulici in drugod, federacija slovenskih delavskih strokovnih zvez. Danes moramo žal ugotoviti, da je tudi ta misel na federacijo še mnogo, mnogo prezgodnja.

»Delavec« je torej šel in je v svoji številki od 10. julija 1926 napisal nesramno, gorostasno laž, da je »Jugoslovanska strokovna zveza« prikrita zaveznica »Zveze industrijev«. Sodrug pri »Delavcu« dobro vedo, odnošno bi morali vedeti, da jim »Jugoslovanska strokovna zveza« po doletih tiskovnega zakona lahko pošlje popravek, da jih lahko toži in da

da bo »Delavec« od sodišča temeljito obsojen tako, da bo težko plačeval kazni in stroške. Mi danes še ne vemo, kaj bo »Jugoslovanska strokovna zveza« od svoje strani ukrenila, da odgovori na nesramno laž v »Delavcu«. Vemo le to, da list, ki zapiše tako lažnivo trditev kar tjavendan, ne da bi jo dokazal, dobro vedo, da je to, kar je napisal, nesramna laž, — mi torej vemo, da tak list ne bi smel med slovensko ljudstvo, ker z lažjo se zoper kapitalizem ne bomo uspešno borili in z lažjo delavstva ne bomo nikdar prav in dobro organizirali. Dalje vemo mi, da ljudje, ki stoje za takim listom, ki tako nesramno laže, da tisti ljudje ne morejo imeti poštenja v sebi in ne smejo imeti legitimacije za vodstvo delavske splošne, zlasti pa še strokovne politike.

Jugoslovanska strokovna zveza je imela z »Zvezo industrijev« že mnogo opravka. Naj sodrug pri »Delavcu« dokažejo le en slučaj, v katerem je šla »Jugoslovanska strokovna zveza« v mezdih sporih na roko »Zvezi industrijev«. Hoče se nam, da se delavstvo toliko dvigne, da bo moč zopet imeti več prilik, sedeti z gospodi od »Zveze industrijev« pri zeleni mizi in se boriti za delavske pravice. Žalibog je bilo vodstvo slovenskega delavstva skozi zadnja leta v rokah materialističnih socialistov in komunistov, katerim gre čast in zasluga, da so delavstvo pripeljali tako daleč, da ne pomeni popolnoma nič in da »Zveza industrijev« na vse delavske zahteve lahko žvižga. Ob vprašanju, kdo je dejanski podpornik »Zveze industrijev«, bi mi lahko pokazali na njene prave zaveznike.

»Delavska zbornica« je ustanova, v kateri smo mislili krščanski socialisti vzajemno in brez predodgovor delovati za celokupno delavsko stvar. Jasno pa je, da s ciničnimi lažnivi, obrekovanci in zavijači ne bo mogoče skupno delo. V interesu materialističnih socialistov in komunistov je, da svojo nesramno laž v »Delavcu« od 10. julija 1926 odkrito prekljejo in obžalujejo, sicer bomo krščanski socialisti prisiljeni, izvajati na celi črti konsekvence. To naj namreč vedo: »Jugoslovanska strokovna zveza« ni organizacija, da bi jo smel vsak lažnik obrekovati.

Političen pregled.

Doma.

Pretekli teden je minil pod silnim vtisom povodnji, ki so zadele državo, zlasti Baranjo in Banat. Velikansko ozemlje ob Donavi med mesti Bezdan, Apatin, Bogojev in Osijek je bilo pod vodo. Poplave so naredile ogromno škodo, ki je ni mogoče preceniti. Sodi se, da znaša mnogo več kot dve milijardi dinarjev.

Vsled škode po povodnji je vlada sklenila znižati uradnikom plače. S prihranki naj bi se priskočilo po poplavi prizadetim na pomoč. Uradništvo se je temu zoperstavilo. Zahteva, da naj prizadetim pomagajo vsi državljani, ne samo uradniki.

Med belgrajskimi radikali se spor vedno veča. Sedaj je gotovo, da bodo radikali vložili dve kandidaturi listi. Eno je že vložila Maksimovičeva skupina, drugo pa bo Bobičeva. Resni radikali se boje, da bo ta spor za radikale usoden in da bodo v Belgradu zmagali Davidovičevi demokrati, na katerih listi kandidira dr. Kosta Kumanudi, bivši finančni minister.

V nedeljo je imel Radič shod, na katerem je dal nove izjave, s katerimi

bi se rad radikalom znova prikupil. Njegove izjave pa nimajo posebnega vpliva več, ker vsak pozna namen njegovega dvoličnega postopanja. Pred ljudstvom kaže hud, vladi sovražen obraz, in udriha po vladi, v kateri sede njegovi ministri. V Belgradu pa nasprotno vse utaja, kar je govoril proti vladi. On si hoče s to dvojno igro ohraniti med ljudstvom volivce, obenem pa ostati v vladi.

Radičev klub se je razcepil. Dr. Nikič, ki je že popreje enkrat zapustil Radičevo barko, je sedaj obnovil klub, v katerega je takoj stopilo 8 poslancev. Razcep je v Radičevi stranki sedaj popoln. Nikič se namreč gotovo ne bo več vrnil k Radiču. Njegov nastop je med ljudstvom našel precej odmeva.

Drugod.

Francija.

Na Francoskem so zopet imeli krizo. Deseta Briandova vlada je padla radi finančnega vprašanja. Sedanji minister Caillaux je hotel na poseben način urediti francoske finance: brez parlamenta. Na Francoskem namreč valuta tako hitro pada in draginja tako hitro raste, da parlament vsled svoje počasnosti (predloge o finančnih zadevah pretresa najpreje finančni odbor, potem pridejo pred skupščino, kjer se vrši debata. Ves ta postopek je tako dolgotrajen, da se med tem časom razmere popolnoma spremenijo in da postane predlog povsem brezpredmeten) nikakor ne more ozdraviti financ. Zato naj se vlada pooblasti, da zakonito ukrene vse, kar se ji zdi potrebno za ozdravljenje finančnega stanja.

Poslanci pa na ta pooblastilni zakon niso pristali ter so ga z 288 proti 243 glasovom odklonili. Vlada je takoj podala ostavko. Tekom nedelje in ponedeljka so se vršila pogajanja za sestavo nove vlade. Briand je odklonil, da bi ponovno prevzel predsedstvo. Predsednik republike je poveril sestavo vlade Herriotu, predsedniku zbornice, ki je po pogajanjih, ki so trajala ves ponedeljek, sestavil vlado, v kateri je finančni minister De Monzie. V novi vladi je zunanj minister sam ministrski predsednik Herriot. Gotovo je, da ta vlada tudi ne bo dolgo reševala francoskih valutnih vprašanj.

Belgija.

Tudi belgijska valuta pada. Kakor v Franciji, je tudi belgijska vlada predložila skupščini zakon, ki bi vlado in kralja pooblastil, da napram naglim valutnim spremembam storita istotako hitre ukrepe brez parlamenta. Ker ima belgijska vlada v parlamentu veliko večino, je bil njen položaj s tem predlogom mnogo lažji, kakor je bil položaj francoske vlade. Skupščina je sprejela zakon z ogromno večino 135 glasov proti 9.

Avstrija.

V dunajskem parlamentu se vrši velik boj radi šolskega vprašanja. Prosvetni minister dr. Rintelen je prevzel posredovalno nalogo med obema sprtnima glavnima strankama. Rintelenu se je njegovo posredovanje toliko posrečilo, da so se socialni demokrati odločili nadalje pogajati. Če bi namreč socialni demokrati bojkotirali parlament, bi bilo vsako delo v parlamentu izključeno.

Brezalkoholna produkcija, Ljubljana, Poljanski nasip 10-I pošlje vsakemu naročniku »Pravice« zanimiv cenik brezplačno. Zahtevajte ga takoj, ne bo Vam žal!

Grozna bilanca.

V marčevem, v Ženevi izhajajočem zvezku »Revue internationale de l'enfant«, organu za mednarodno varstvo otrok, so navedeni uničujoči podatki o znižanju števila otrok v večini evropskih državah.

Francoski minister za delo in narodno zdravje Durafour se je ob priliki neke konference pritoževal napram zastopnikom časopisja, da je v Franciji premalo porodov. Leta 1913. je prišlo v Franciji na 10.000 prebivalcev 191 živih novorojenčkov, leta 1924. pa 192. Ta številka zaznamuje sicer majhen napredek, toda z ozirom na velike vojne izgube, se ne more smatrati ta prirastek za nikako nadomestilo. Umrljivost otrok je znašala leta 1921. na 1000 prebivalcev 115, v letu 1923. je padla na 85. Kljub temu so te številke še vedno visoke in značijo v narodnem gibanju trajno nazadovanje. Francozi se tolažijo z dejstvom, da tudi v sosednjih državah ni veliko bolje. S posebno pozornostjo in ljubosumnostjo zasledujejo statistiko o rojstvu otrok v Nemčiji. Nemčija je bila nekdanj izmed prvih držav v Evropi, kar se tiče rojstev otrok. Povojna Nemčija pa mora istotako zaznamovati stalno nazadovanje svojega naraščaja. Leta 1923. je odpadlo na 10.000 prebivalcev 276 živih novorojenčkov, leta 1924. pa že 204. Statistika za leto 1925. in 1926. bo po mnenju strokovnjakov še slabjša. Umrljivost otrok izpod enega leta je znašala leta 1924. na 1000 prebivalcev v Nemčiji 100, v Danski 82, na Nizozemskem 51, v Švici pa 70. Za Avstrijo so doslej znani rezultati iz leta 1922. Po statistiki iz tega leta je znašala umrljivost otrok na 1000 prebivalcev 139, to število se je pozneje znižalo. Tudi padec rojstev, predvsem na Dunaju, se giblje v smeri stalnega večanja.

Anglija istotako ni v rožnatem položaju z ozirom na rojstvo otrok. Leta 1913. je prišlo na 10.000 prebivalcev 241 živih novorojenčkov, leta 1924. pa le 188. To dejstvo znači v resnici narodno nevarnost in ni čudno, da se je z njim pečal tudi parlament. Tudi ostale države, predvsem severne, so v sličnem položaju, kar se tiče naraščaja. Majhen plus v naraščanju prebivalstva moreta zaznamovati le Italija in Švica.

Naravnost katastrofalne so pa razmere v Rusiji. Umrljivost otrok je velikanska. Ne nanaša se pa le na dojenčke, ampak tudi na večje. Vzrok je v takozvanem življenju vagabundov. Ta način življenja žive tisoči otrok. Ni čuda, da ginejo v pomanjkanju, nesnagi in da zahteva jetika in sifilis na stotine žrtev. Komisarijat za javno izobrazbo je bil prisiljen, da je izdal stroge odredbe proti klatenju ter potepanju mladine in da je ustanovil šolske sanatorije za obolelo mladino.

V splošnem se more reči, da Evropa progresivno odmira. Vzrok padanja rojstev je: težke socialne razmere, stanovanjska kriza, zaposlenost omoženih žen v tovarnah in drugih poklih izven doma, moralni propad, množitev ločitev zakona ter usmrtilcev razvijajočega se ploda iz pohlepa po lagodnosti ter bojazni, da se mora taka žena v marsičem omejiti.

Če bo živeča Evropa še nadalje v tem ozračju, je njen pogin nelzogičen. Edina rešitev je, da se vrnejo narodi Evrope v gospodarstvu in v svojem celotnem udejstvovanju na pot krščanskih načel, ki značijo ljubezen do bližnjega, zavest do izpolnjevanja dolžnosti ter zaupanje v Boga.

Jugoslovanska strokovna zveza.

Rudarji.

Centrala rudarjev. Odbor za prvi kongres kršč. soc. rudarskega delavstva se najtopleje zahvaljuje vsem, ki so prišli ta dan v Zagorje. Iskrena hvala naši delavski »Krekovi mladini«, ki je tudi poslala svojega delegata in tov. poslanca, ki so vstrajali cel dan med nami. Presenetila nas je tudi brzotjavna brzotjavka naših tovarišev viničarjev, ki poznajo važnost stanovske vzajemnosti. Pozdravljeni vsi, ki ste z nami položili temelji!

Članom skupine S. Z. R. v Trbovljah. Sklepom našega kongresa, da se s prvim avgustom t. l. pobira naročnina za »Pravico« ob enem s članarino, naj se vsi člani sigurno drže, ker le na ta način nam bo omogočeno redno poslovanje.

Zveza tobačnega delavstva.

V četrtek 15. t. m. se je vršil v Ljubljani pri Ruparju dobro obiskan sestanek članov in članic naše strokovne tobačne organizacije. Poleg zavešanih članic se je tokrat udeležilo sestanka tudi lepo število naših članov. Na sestanku je poročal gl. tajnik JSZ tov. Gajšek. Njegovo stvarno poročilo o gibanju Jug. strok. zveze in kvarnem delu naših nasprotnikov, ki teže le za tem, kako delavstvo še bolj izkoriščati in izmzgavati, je vzbudilo veliko pozornost med navzočimi. Govornik je še govoril o strokovnem delovanju odbora in o bodočih nalogah naše organizacije, ki jih bo mogoče izvesti le s pomočjo močne strokovne organizacije, katero bo tvorilo zavedno, neustrašeno in izobraženo članstvo. Govornik je končno pojasnil važnost močnega neodvisnega glasila »Pravice« tudi za tobačno delavstvo, ki je na list premalo naročeno. Upanje je, da je ta sestanek otvoril pot »Pravici« v tobačno tovarno. Izrazila se je od strani članstva želja, da bi se taki sestanki vršili večkrat. — Po sestanku so ostali odborniki še dalje časa v razgovoru z glavnim tajnikom o internih zadevah v tovarni, o zahtevah delavstva in organizacijskem delu. Ta večer je pokazal, da raste zanimanje za strokovni pokret med tobačnim delavstvom in z njim naša v bojih preizkušena organizacija.

Zveza tovarniškega delavstva.

Rimske toplice. V tovarni podpetnikov v Rimskih toplicah vladajo dokaj krivične razmere. Če govorimo o delavskih plačah, so iste popolnoma pod ničlo. Delavka, ki dela akordno delo, zasluži največ do 16 dinarjev dnevno. Tudi moške plače niso dosti boljše, tako, da to tovarno šmerno prišteti k onim, v katerih se delavstvo najbolj izkorišča. Treba je pribiti tudi to, da niti te plače niso

sigurne; kajti pogosto se zgodi, da se že itak prenizke akordne tarife znižajo. Tako so pred nekaj časa odvzeli nekim delavkam kar polovico tarife. Gospodje menijo, da zadostuje za človeka dostojno življenje, če delavka pri pridnem akordnem 8 urnem delu zasluži 2 Din na uro, ali 16 Din na dan. O moških plačah sploh ne govorimo, ker so iste tako nizke, da se človek naravnost čudi, kako se morejo ljudje s tem zaslužkom sploh preživljati. Poleg vsega tega pa se nekateri delavci in delavke naravnost zapostavljajo. Predvsem je pa vzrok takemu postopanju, ker so se vrinili med delavstvo takozvani demokratje, ki jim je naša organizacija, oziroma njeni člani, največji trn v peti. Večkrat se sliši od teh ljudi, da bodo vse tiste, ki so organizirani v »Jugoslovanski strokovni zvezi«, pometali na cesto. Vprašamo jih, če je to njihov socialni program, njihova demokracija in stremljenje po izboljšanju bednega položaja delavstva. Čudno se nam zdi, kako morejo pošteti delavci nasesti takim organizacijam, ki niso prav nič drugega, kakor politična lovišča, ki delavstvu samo škodujejo. Delavstvo v tej tovarni se gotovo spominja, da je imelo svoječasno razne ugodnosti, katere jim je priborila »Jugoslovanska strokovna zveza«. Da je delavstvo te ugodnosti izgubilo, je zakrivilo samo, ker je opustilo JSZ in pripustilo, da se je ugnezdila v tovarni demokracijska organizacija. Delavstvo se mora zavdati, da je njegova bodočnost le v resnično delavskih organizacijah, ki so voljne in sposobne, da gredo v boj za delavske pravice. Take značaje pa more vzgojiti le krščanstvo. Vsaki drugi organizaciji naj pokaže delavstvo hrbet. Delavstvo se naj zaveda, da še nikoli ni bil varuh ovc volk in istotako ni bil demokrat še nikoli prijatelj ubogih trpinov.

Tedenske novice.

Jugoslovanski klub je po svojem načelniku dr. Antonu Korošču stavil na predsednika ministrskega sveta in na ostale pristojne ministre vprašanje, zahtevajoč nujno pomoč za po nalivih prizadeto ljudstvo v Sloveniji. V stvarno utemeljeni vlogi zahteva: 1. da se takoj uradno popiše in določi nastala škoda, kjer se še to ni zgodilo; 2. da se odpiše zemljiški davek; 3. da se pri odmerjanju osebne dohodnine v polni meri upošteva letošnja ogromna vremenska škoda; 4. da se ustavi izterjavanje davkov in vseh rubežni; 5. da se najbolj prizadetim posestnikom, kočarjem, viničarjem in poljskim delavcem dajo takoj primerne podpore; 6. da se vse podyzame, da bo imelo prebivalstvo Slovenije do prihodnje žetve dovolj hrane,

da se to takoj zgodi že sedaj za popolnoma poškodovane kraje. Za popolnoma uničene posestnike naj se poskrbijo pravočasno potrebna semena; 7. da se posameznikom, a predvsem občinam in okrajem določi za popravilo poškodovanih potov, cest in mostov potrebne denarne vsote; 8. da se podpore in olajšave delijo vsem prizadetim pravično in objektivno.

Tudi upokojencem, ki že sedaj ne morejo živeti, ne umreti, namerava vlada znižati pokojnine. Zadnji čas je, da vlada zapleni premoženje korupcionistov, reducira dnevnice raznih komisij in zmanjša prejemke ministrov, generalov in drugih visokih funkcionarjev.

Zborovanje UJU. Pretekle nedelje so v Celju zborovali slovenski učitelji. V večini so se izrekli za strogo stanovsko strokovno organizacijo. Kulturnobojna frakcija Pribečevičevih in Žerjavovih strankarjev je ostala v manjšini.

Francosko-ruska gospodarska pogajanja. Vodja ruske delegacije za gospodarska pogajanja Rakovski je dne 19. t. m. z aeroplanom odpotoval v Moskvo po nadaljnja pooblastila.

Zaposlovanje inozemcev. Vsi inozemci, ki so bili zaposleni v naši kraljevini že pred 14. junijem 1922 do danes nepretrgoma in na katere se odredbe § 103 Zakona o zaščiti delavcev ne nanašajo, ter do sedaj še niso vložili prošnje po čl. 7. Pravilnika o zaposlovanju inozemskih delavcev, se ponovno opozarjajo, da takoj vložijo prošnje za izdajanje predpisanih uradnih potrdil pri pristojnih Inspekcijah dela v Ljubljani, oziroma Mariboru. (Natančnejše podatke vsebuje razglas v Ur. listu št. 3 t. l.)

Društvo diplomiranih babic za Slovenijo v Ljubljani sporoča na številna vprašanja svojih članic sledeče: V »Pravici« št. 24 je bilo pri plačah obč. babic pomotoma navedeno »Uradni list« št. 29 ter se ima pravilno glasila »Uradni list« št. 39, letnik VIII. od 28. aprila 1926. — II. Društvo prosi vse članice, da potrpijo glede plač. V tej zadevi se je obrnilo na vsa merodajna mesta s prošnjo, da se občinskim, okrajnim in srezskim babicam zopet izplačujejo plače, in sicer po sedanjem finančnem zakonu, kot je bilo navedeno v »Pravici« št. 24. — III. Društvo prosi vse one članice, ki so že plačevale za penzijski fond, da kljub temu čimprej pošljejo podpisane priglasnice, ker jih rabi v kontrolne svrhe, nakar pošlje odbor polžnice za plačevanje.

Versko-manifestacijski shod za može in fante iz cele kamniške dekanije se bo vršil 25. julija 1926 v Kamniku po sledečem sporedu: Po župnijah: V vseh župnijah cerkvah v dekaniji pri jutranji službi božji skupno in slovesno sveto obhajilo mož in fantov. — V Kamniku: a) V dekanijski cerkvi: 1. Ob pol 10 cerkveni govor:

Verske manifestacije namen; 2. skupna posvetitev presv. Srcu Jezusovega; 3. Kvišku zdaj dekanija vsa! (Mitterer). — Poje vsa cerkev; 4. sv. maša, pojo združeni moški zbori. — b) Na vrtu pri Kristofu: 1. povsod Boga (prvo kitico), pojo združeni moški zbori; 2. pozdrav in izvolitev predsedstva; 3. a) dr. J. Basaj: Mladeniški vzori na potu življenja; b) dr. M. Lavrenčič: mož v družini; c) Franc Terseglav: mož v javnosti; 4. Povsod Boga (zadnja kitica), pojo združeni moški zbor. — Manifestacija se bo vršila ob vsakem vremenu. — Odbor.

Kralj in kraljica sta darovala za poplavljenca 1.200.000 Din. — Koliko bo dal Rade Pašić?

Delavstvo in krize. Znana avstrijska »Alpine Montagegesellschaft« je bila prisiljena obrate v Donawitzu, Eisenerzu, tako v kovinskih kot premogokopnih podjetjih zelo utesniti. Delavstvo je brez posla in bo zopet v glavnem nosilo bremena te nove industrijske krize.

Povodnji. Pretečeni teden je bil teden nadaljnjih poplav. Donava je predrla glavne nasipe na več krajih ter s tem zalila in uničila večji del Bačke in Banata. Istotako se je udal nasip pred Savo pri Sisku. Voda se je takoj razlila po mestu. Tolika poplava je bila komaj pred 100 leti. O velikih povodnjih poročajo tudi iz Srbije in Črnogore. Voda je napravila ogromno škodo. Nekateri jo cenijo čez 2 milijardi dinarjev. Tudi število ponesrečenih ljudi je zelo veliko.

Istotako je obiskala ujma Slovenijo, predvsem Ponikvo na Stajerskem. Dne 14. t. m. se je utrgal kakih 50 m širok plaz ter zasul hišo in gospodarska poslopja Franca Slemška. Plaz mu je uničil tudi vinograd, ubil dva vola, katera je bil kupil nekaj dni pred nesrečo za 9000 Din, spodkopal klet, kjer je imel shranjenih 100 hl vina in jabolčnika. Prej imovit kmet je bil v trenutku berač s celo svojo družino.

Utonil je v nedeljo dne 18. julija 12 letni deček Šetina iz Vodmata. V Gruberjevem kanalu pri Štepanji vasi si je umival noge. Nenadoma mu je spodrsnelo, in omahnil je v deročo vodo. Kljub temu, da je prišel klicati takoj na pomoč in da je bilo navzočih veliko število plavčev, se ni takoj mislilo na njegovo rešitev. Nekaj trenutkov prej so namreč nekateri plavači fingirali utapljanje ter klicali na pomoč. Vsled tega tudi klica v resnici utaplajočega se fantka ni vzel nihče za resnega, vsled česar se je zgodila nesreča.

Previdnost nikoli ne škoduje. H Knez Mani, posest. ženi v Vodica, je prišel zidar Ivan Nastran in jo prosil, da mu naj posodi uro in verižico, češ da gre v mesto in da bi se rad postavil. Dobrosrčna žena mu res ustreže. Nastran si je pripel uro, toda njega od nikoder ni.

France Žužek:

Med viničarji.

(Vtisi z letošnjih majskih zborovanj.)

(Nadaljevanje.)

Vas Slamnjak leži torej baš na vrhu. Vetrovi, sapice in burje se slobodno poigravajo okrog teh viničarij, monotono pojoč svojo žvižgajočo pesem. Husjakova ženka mi je rekla, da so baš vsled teh večnih sapic tu nepoznane nalezljive bolezni: vse baccile odneso vetrovi. Pač pa je znana influenza. Ljudje, ki pridejo iz doline bolj ali manj razgreti na vrh, se kaj lahko prehlade. Na 1. maja zvečer, ko sem jaz prišel v Slamnjak, nam je pošepetaval najnežnejši zefirček. Ko sem pa legel k počitku, nisem mogel zaspati. Tako zelo se je namreč ta zefirček lovil krog voglov in tulil kot sama sibirski burja. Trdno sem bil prepričan, da je zunaj nastal pravcati mraz. Kako pa sem se zjutraj začudil, ko sem videl, da pihlja krotek jugozahodnik. V trdni zimi, ko pometa na planem mrzla burja, mora vladati krog Husjakove viničarije peklenska godba. Kdor je ni navajen, ponoči ne bo zatislil očesa. — Istočasno kot s

tov. Husjakom je dospel v Slamnjak tudi viničarski tajnik, tovariš Peter Rozman, hoteč se prepričati, ali je govornik dospel ali ne. Tako smo sedli za mizo v tisti večji dvorani, kontent in zadovoljni. Čakali so me drugi dan na nedeljo trije govori. Bog in sreča junaška!

Viničarske težave.

Kdor je imel priliko, okusiti do brote in sladkosti organizatoričnega delovanja, bo pač lahko priznal, da so politična in kulturna tajništva napram strokovnim organizacijam naravnost roznata, čeprav v izvestnih smislih tudi ne zavidanja vredna. Izmed vseh delavskih strok pa je najkočljivejša poljedelska, med katero spadajo tudi viničarji. Ne le, da je poljedelsko delavstvo raztreseno v majhnih skupinah po dolinah in gričih širne slovenske domovine, marveč je tudi poljedelski položaj po posameznih občinah, farah in okrajih v mnogočem bistveno različen. Poleg tega se poljedelski gospodar ne da primerjati s fabriškim delničarjem, poljedelstvo pa tudi ne dopušča nikakih utopičnih eksperimentiranj. Viničarji imajo to srečo, da živijo v velikem številu na razmeroma majhnem

prostoru treh stajerskih okrajev: Ljutomer, Ptuj, Maribor. Vsled tega se bodo kot poseben poljedelski delavski stan lahko dali izločiti iz ostalih kategorij poljedelskih delavcev. Njihove težnje so posebne, in ako bodo sledili iskrenim klicem svojih požrtvovalnih organizatorjev, bo njihova strokovna organizacija dovolj jaka, da bo v nekaj letih z organizirano močjo udejstvovalo vse tisto, kar slovenski viničarji za svoje življenje nujno potrebujejo.

»Jugoslovanska strokovna zveza« se po svoji članici »Strokovni zvezi viničarjev in kmetskih delavcev« v Ljutomeru že skozi po prevratu trudi organizirati celokupno stajersko viničarsko delavstvo v močen, enoten sindikat, zbrati ves kompleks viničarskih in kmetskih problemov ter nato storiti na merodajnih mestih potrebne korake, da se pereče viničarsko vprašanje na zeleni Stajerski končno likvidira. Ako do sedaj vsa prizadevanja niso rodila potrebnih sadov, so temu krivi različni vzroki, izmed katerih naj navedemo nekatere: Viničarji potrebujejo svojega stalnega tajnika, ki bi poleg splošne socialne izobrazbe popolnoma obvladal celokupno viničarsko stroko, zbiral potreben

materijal, organiziral, interveniral, interesiral za viničarje merodajne činitelje ter s pametno strokovno politiko lomil odpor najrazličnejših činiteljev proti viničarski organizaciji, ki sloni sicer največ na predsodkih, a bo postajal tem silnejši, čim bolj se bo viničarska zveza organizirala. Takega stalnega tajnika J. S. Z. finančno ni zmogla, še manj pa viničarska centrala v Ljutomeru, ki se mora zadovoljiti s silno majhno članarino; kajti delodajavci imajo že preskrbljeno za to, da so viničarji in viničarke kolikor mogoče brez beliča v žepu. Upanje imam, da se bo ta težava polagoma dpravila. Tov. Husjak in Rozman sta mojih misli. Ko bomo imeli organiziranih nekaj tisoč viničarjev, potem se bo že lahko žrtvoval kak dinar več v organizacijske svrhe. V viničarskih krajih prav za prav nimamo vasi v pravem pomenu. Viničarje so namreč raztresene posamič po pobočjih, grebenih in vrhovi vinogradov. Zato je agitacijsko delo silno otežkočeno. V tovarni je igrača spraviti skupaj dober štab strumnih zaupnikov; pri viničarjih je to velika težava; zato bo treba baš vprašanju viničarskih zaupnikov po posameznih rajonih posvetiti največ praktične pozornosti.

Samomor vsled pomanjkanja. V Livnem se je hotel obesiti Mehmed efendija Mahmuda, turški duhovnik. Ker se mu je pa vrv utrgala, si je prerezal z nožem trebuh ter v treh dneh umrl v groznih bolečinah. Vzrok je, kakor že omenjeno, beda.

Nesreča na železnici. Mariborski železniški uradnik Černič se je peljal v spremstvu načelnika delavnic v Mariboru g. Dolkowskega k generalni direkciji v Belgrad. Na postaji Caprag je g. Černič izstopil. Ker pa je vlak postal le za trenutek, je hotel brzo vstopiti, pa mu je spodrsnilo in je prišel pod vlak. Kolesa so mu zgrabila desno roko in mu jo odrezala. Poškodbe je dobil tudi na glavi. Življenje ponesrečenca je še vedno v nevarnosti.

Železniški stroj skočil s tira. Vlak, ki je v nedeljo ob pol 11. dopoldne odpeljal s postaje Gornja Radgona, je kake četrt ure od postaje postal žrtev slabe proge. Vsled gnilih pragov so se tračnice iz svoje pravilne lege razmaknile in železniški stroj je skočil s tračnic ter se je nekoliko metrov zapeljal po tiru naprej in se naposled nagnil proti bregu. Sreča pri tej nesreči je bila, da se je to zgodilo na terenu, ki vodi navkreber in da je bil vlak slabo zaseden. Vlaku niso mogli radi pokvarjene proge v nedeljo in ponedeljek voziti do postaje Gornja Radgona, marveč samo do tega mesta, kjer je običajni stroj. Cela proga od Gornje Radgone do Ljutomerja je radi starih pragov in drugih nedostatkov v zelo slabem stanju ter se je bati novih, še hujših nesreč, ako ne bo železniško ministrstvo takoj odredilo popravilo te proge. Poslanec dr. Hohnjec, ki je ta dan bil v Gornji Radgoni, se je z interpelacijo obrnil na železniškega ministra, da takoj odredi vse potrebno, da se proga Gornja Radgona—Ljutomer nemudoma popravi.

IZJAVA!

Zabukovec. Spodaj podpisani izjavljam, da ni resnica, da bi bil s trinajstimi delegati iz Zabukovce svojčas glasoval na občnem zboru bratovske skladišnice v Velenju za g. dr. Žižeka, marveč smo se pridružili glasovanju velenjskih delegatov in skupno glasovali za g. dr. Lihtenegerja. Pričajo zato vsi 13, na moji listi izvoljeni delegatje iz Zabukovce. — Zatoorej imenujem Jelena Balt. in Senčnikarja Jakoba, ki sta v službi v jami o meni lagala, obrekljivca moje osebe in podla lažnivca. Vsakogar, kdor to laž ponavlja in trdi, zadene isto. Od zgoraj imenovanih odločno zahtevam, da to laž v čakalnici v Velenju prekličeta, sicer sem prisiljen tožiti. Uranjek Jakob, delavski zaupnik in odbornik Bratovske skladišnice in bolniške blagajne.

Agitirajte za »Pravico«!

V. Pitako:

Janez Krek.

(Hermann Wendel: Aus dem süd-slawischen Risorgimento.)
(Nadaljevanje.)

Pa tudi žurnalistična kri ga je ščemela po žilah in ga gnala k izdajanju dijaškega lista. Gotovo je z napeto pozornostjo zasledoval, kako so Slovenci zmagali v Ljubljani 1882 pri občinskih volitvah, ki so dale glavnemu mestu slovenskega župana, ali kako so 1883 zavzeli deželo, katere niso več izpustili iz rok. Pod njegovo streho se je pričel napram Nemcem zelo pomirljivo uglasena vladna stranka okoli »Ljubljanskega lista« z novo radikalno stranko s Tavčarjem in Hribarjem okoli »Slovana«, dokler se nista obe skupini 1886 sporazumeli. Toda 1882 je začel v deset let prej ustanovljenem »Slovencu« dr. Anton Mahnič razširjati naziranje, da mora biti umetnost, znanost, filozofija, politika in sploh vse javno življenje prepojeno s katoliško miselnostjo. Navdušeni pristaši, ki jih je našel predvsem v vrstah svojih mlajših stanovskih tovarišev, so tvorili prvo četo poznejše katoliške ljudske stranke. In tudi Krek je moral srečati te na-

Dopisi.

D. M. v Polju. Slavnost odkritja spomenika v svetovni vojni padlim vojakom pri D. M. v Polju pretečeno nedeljo se je izvršila na sijajen način. Že na predvečer slavnosti je pred spomenikom gorelo nešteto lučic, trdka Transformator pa je razpletla električne žarnice okrog spomenika. Na stotine ljudstva se je v soboto trlo pred spomenikom in se spominjalo žrtve svetovne vojne. Zvonovi pa so tužno zvonili v noč. Drugi dan, v nedeljo, je začelo takoj po 8 prihajati ljudstvo. 14 mlajev je krasilo prostor pred spomenikom in cerkvijo. Spomenik sam je bil ves v cvetju in zelenju. Krasno vreme ves dan je privabilo iz bližnje in daljne okolice čez 3000 oseb k slavnosti. Prišel je celoten odbor Z. S. V. s predsednikom majorjem Colaričem na čelu. Dalje zastopniki podružnic Z. S. V. iz Trbovelj, Sv. Peter-Moste, Bizovik-Hrušica, Sostro. Zastopnik podružnice vojnih invalidov Ljubljana. Mnogo bivših vojnih tovarišev. Svoji padli črno oblečeni. — Gasilno društvo Zadobrova-Sneberje v krogih ter Krekova mladina Zalog-Sp. Kašelj v krasnih modrih srajcah. Točno ob 9 zjutraj je daroval za padle vojake sv. mašo bivši vojni kurat g. Bonač, s kratkim pomembnim cerkvenim govorom. Po maši je zaigrala godba (ki je ves dan sočelovala) žalostinko pod vodstvom g. Svetka. Združeni zbori (kat. izobr. društvo, Krekova mladina Sneberje-Zadobrova, pevsko društvo Zarja iz Most) vod vodstvom organista g. Učakarja so zapeli »Jamica tiha«, nato je ljubko deklamirala »Soči« siročica Fležar. Za tem je predsednik podružnice Hladnik v črni poviti spomenik odkril ter otvoril zborovanje. Za tem je nastopil vojni kurat g. Bonač, ki je s svojim govorom vse globoko ganil. Nato je nastopil predsednik Z. S. V. g. major Colarič, ki je govoril navduševalno posebno mladini. Po govorih zapoje pevci »Vigred se povrne«. Nato je opravil bivši vojni kurat g. Bonač blagoslov in libero; asistiral sta domača gg. duhovnika. Ko je zaigrala še godba našo državno himno, je bila dopoldanska slavnost končana. Popoldne ob pol 3 molitve pred izpostavljenim Sv. Rešnjim Telesom in litanije. Po cerkvenem opravilu je bilo za cerkvijo krasno zborovanje bivših vojakov, katero je otvoril tov. Lajovic. Govorili so: Burno pozdravljen predsednik g. major Colarič, tajnik g. Bonač, zastopnik invalidov g. Tome, odbornika Zveze gg. Pirc in Mihevc iz Ljubljane, dva zastopnika od podružnice Trbovlje Štaudinger in za Sostro Zajc. Po zborovanju se je razvila neprisljuna zabava bivših bojevnikov po okoli stoječih gostilnah. Izvestni demokrati zagriženci so se obsentirali, kar pa jim ne služi nič v čast. Spomenik, ki je že sam na sebi lep, stoji tudi na najlepšem prostoru.

zore, ko je po končanih srednješolskih študijah opustil svoj načrt — mislil je študirati slavistiko — in vstopil leta 1884. v ljubljansko semenišče. V njegovem srcu je bila globoko ukoreninjena ljubezen do domovine, v kateri se združuje veličasten sever s krasoto sredozemskega sveta in se širi od kraške divjine preko zelenečih polj in prijaznih vinogradov tja v sanjavo ogrsko stepe. Iz ljubljene narodne pesmi mu je zvenela nepokvarjena in enostavna duša njegovega naroda. Prav take želje je gojil Krek štiri leta pozneje, ko je prejel mašniško posvečenje. Ni si želel širokega polja za javno delovanje, kjer divjajo viharji, ampak miren kotiček kake župnije v samotni gorski pokrajini. Toda nosil je na svojem čelu pečat poklicanih, izmed katerih izbira rimska cerkev svoje voditelje in ljubljanski knezoški ga je poslal na glavno duhovniško solo, dunajski Avguštniej, skozi katerega so hodili že mnogi Jugoslovani, katerih imena se izgovarjajo z vso častjo in spoštovanjem.

Kar je Krek z jasnimi pogledi na Dunaju najprej zagledal, ni bilo cesarsko mesto z mestno godbo in pratrom, ampak nepregledne mase, iz katerih je vpila po pomoči tisočera

Sostro. V nedeljo, dne 11. julija 1926 se je vršilo pri nas odkritje spominske plošče in posvečenje zvona 65 v svetovni vojni padlim vojakom župnije Sostro (Sv. Lenart). Hud naliy, ki je trajal skozi vso noč, je grozil preprečiti celo slavlje, a vztrajnost in vnema župljanov je prenesla vse napore, tako, da je bil ves sprevod na velesejskem prostoru, kjer je bil zvon pripravljen za odvoz, točno na mestu. V sprevodu sta bila bofer in botrica (Vincenc Makar in njegova žena), zastopnika zveze bivših vojakov Bonač in Lončar, konjeniki v narodnih nošah, kolesarji na čelu godbe Mladinskega doma. Sprevod se je pomikal ob splošni pozornosti Ljubljancem od velesejma preko Poljan, Štepanje vasi in Hrušice proti Sostrem. Njegov prihod so naznanili streli iz topičev in 2000 glava množica se je zbrala okrog župne cerkve, kjer jo je nagovoril bivši voj. kurat g. Bonač in razložil pomen današnje slavnosti. Nato je maševal v župni cerkvi sv. mašo za padle vojake domači g. kaplan, a cerkveno pridigo je imel kurat Bonač. Po pridigi je opravil domači župnik ob asistenci lipoglavskega župnika cerkvene obrede za mrtve in blagoslovil ploščo, vzidano na zunanji strani župne cerkve. Plošča je iz bron in je vlitih vanjo 65 imen, ločeno po vaseh. Slavnostni govor je govoril predsednik zveze g. major Colarič, ki je pozival zbrano množico, posebno mladino, k vztrajnemu, vestnemu delu, s katerim naj se oddolžimo padlim tovarišem. »Le narod poštenjakov ima pravico do obstoja«, je zaklical s povzdignjenim glasom. Besede resnega moza so našle odmeva pri vseh navzočih. Pri blagoslovljenju spominske plošče je zapel domači pevski zbor pod vodstvom g. organista nagrobno »Blagor mu« in »Oj Doberdob«. Godba Mladinskega doma pa je zaigrala dve žalostinki. Popoldne ob 3 se je izvršilo posvečenje novega zvona. Zvon je iz bron in tehta 2050 kilogramov. Vila ga je zvonarna in livarna v St. Vidu nad Ljubljano. Po izvršenih litanijah je imela domača podružnica Zveze bivših vojakov svoje zborovanje. Nato se je izvršilo dvigljenje zvona v zvonik, in je ob 6 zvečer zvon že privikrat zapel v počaščenje spomina padlih sinov. Vsa tisočglava množica se je v tem trenutku odkrila in se poklonila spomenu padlih junakov. Lep je bil prizor, ko je ob dviganju zvona posijalo solnce izza oblakov in se s svetlimi žarki uprló v zvon. Končno sta se zahvalila v krogu predstavitev srške fare predsednik Zveze g. major Colarič in g. Pirc za trud, ki so ga imeli zlasti gg. župnik, kaplan, župan in organist za lepo uspešo slavnost.

Trbovlje. Rudnik je prejel zadnje čase več naročil za premog, kar se razvdi že iz tega, da se je začela izpraznjevati zaloga, ki leži ob Separaciji. Del Separacije, ki se je začel po-

pravljati, mora biti v šestih tednih zgotovljen, kar zopet kaže, da se je povpraševanje po premogu povečalo. Ker dnevni kop Dobrna zadnji teden po naliyu, ki je s plazovi napravil mnogo škode, ne more izvažati premoga v množini kot poprej, bodo tudi jamski obrati bolj zaposleni.

Trbovlje. Uradni dnevi okrajnega glavarstva se bodo od sedaj naprej vršili v Trbovljah vsako prvo in tretjo sredo v mesecu. Če pade na ta dan praznik, pa dan pozneje. Da je prebivalstvo to novico z veseljem pozdravilo, se razume, ker mu ne bo treba hoditi v Laško in imeti prevelikih stroškov, en dan uradovanja je bil pa premalo.

Tržič. Pri tvrdki A. Jelenc so dobile delavke neplačan dopust za 15 delovnih dni, kar pomeni zanje precejšnjo škodo. Tudi v tovarni P. Kozina & Co. ima nekaj delavcev tak dopust vsled stagnacije v čevljarški industriji, katera se pojavi skoraj vsako leto v mesecih juniju in juliju.

Sezona za kose je tudi pri kraju in naši kovači niso več tako zaposleni, kakor so bili prejšnji mesec. Najbolj pa napreduje pri nas mesarski stan. Včasih so bile štiri mesnice, sedaj jih je že sedem. Iz tega se vidi, da je meso najbolj priljubljeno prehranjevalno sredstvo za Tržičane.

Z Vrhniko. Veliko se toži med našim delavstvom, da ni mogoče dobiti stalnega zaslužka, ker se v splošnem po tovarnah bolj slabo dela in ima še od tiste borne plače neprimerno velike odbitke: davč na ročno delo in v bolniško blagajno, katere poslovanje pa delavci nimamo nikakega vpogleda. Kar molče naj vzdržujemo neprimerno veliko število uradništva, ki upravne stroške dviga tako visoko, da pri velikanjskih prispevkih delavcev izkazuje letno milijonski primanjkljaj. Imamo pa še eno vrsto ročnih delavcev, katerih razmere že naravnost kričijo po izboljšanju, — to so obrtni vajenci. Večinoma so to sinovi revnih delavcev, od početka nič dobrega vajeni, zato jih je redko kdaj slišati tožiti, in vendar nanje izliva svojo jezo mojster, pomočnik in ne malokrat tudi gospodinja in dekla. Kar je pa za vajence najslabše, je to, da poklicani faktorji premalo skrbijo, da bi se obrtni vajenci res temeljito izurili v svoji stroki; in vendar jim je le na ta način zagotovljena boljša prihodnost. Pisec teh vrstic so znani slučaji, ko izučen pomočnik niti prijeti ne zna »pravilno« vsega orodja, kaj šele, da bi znal z njim delati. In to največkrat zato, ker kot vajenci ne dobijo vsega dela v roke. Kar jim po preteku učne dobe pišejo na učno spričevalo, le malo pomaga, če pa v praksi niso zmožni tega izvrševati. To bi veljalo za vajence v malih obrtih. Še mnogo na slabšem so vajenci gotovih strok po tovarnah. Tu se gleda samo na to, da kar največ naredijo v najnižjih delih. Kakega boljšega in natančnejšega dela ne do-

beda. Pozorno je zasledoval početke krščansko-socialnega gibanja, dejanskega izvajanja tega, kar je učil Vogelsang (Freiherr von Vogelsang), ki je imenoval kapitalistično premoženje »tatvino božje, družabne in državne lastnine« in propovedoval »da je naloga vsakega pravega kristjana pobijati kapitalistični družabni red z vsemi dovoljenimi sredstvi.« Pod takimi vplivi je obračal list za listom debete knjige človeškega trpljenja ne samo z gorkim sočutjem, ampak tudi z jasnim razumom. In mladega duhovnika so vprašanja o človeški družbi prišla in se ga oklenila s tako silo, s kakršno med štirimi stenami domačega nikdar ne bi. Burno mu je bilo srce, ko je doživljal notranji preobrat. In ko se je 1892 vrnil domov, je sijala iz njegovih oči gotovost burnejše prihodnosti, kakor pa bi mu jo moglo nuditi samotno bivanje na kranjski podeželski župniji.

II.

Po zvezi Hohenzollerncev in Habsburžanov je dobil nacionalni boj Slovencev pomen tudi izven meja naroda, kajti c. kr. oblastva na Koroškem pa tudi na Kranjskem so se trudila, da bi napravila upravo, sod-

nijo in šolo za širitelje nemštva, da bi nadeli plašč resničnosti vsenemški laži, da sega strnjeno nemško ozemlje »nekaj kilometrov manj kot do Adrije«. Toda ako so v velikem osvobodilnem boju Jugoslovancov, obračali Srbi vso svojo odporno silo proti zunanjim nasprotnikom, Turčiji in Avstro-Ogrski in so Hrvati divjali v nasprotstvu z Madjari radi svoje pravice glede države, tedaj se kaže nacionalni boj Slovencev brez vseh zunanjosti kot socialno nasprotstvo. Historična pravica zapisana v zaprašenih pergamentih in z zabrisanimi potezami pri njih ni imela svojega mesta; svedočiti bi mogla le njih razdeljevanje in zatiranje. »Mi hočemo«, je pisal Svetec že l. 1866., »živeti, se razvijati in napredovati, to je naše historično pravo, naša pravica že od nekdaj.« Toda nemškemu veleposestniku je stala nasproti masa slovenskih kmetov, katerim je zadolževanje in odiranje spodmikalo zemljo izpod nog; tak razvoj gospodarskih razmer je skozi štiri desetletja do 1910 pregnal iz Kranjske preko stotisoč pridnih rok in iz slovenskih delov Štajerske je moralo v zadnjih 50 do 60 letih čez sedemdeset tisoč marljivih delavcev iskati kruha v širnem svetu.

bijo v roke niti zadnje mesece učne dobe. Čisto jasno je, da slabo izučen pomočnik ne dobi kake boljše službe, dostikrat zato nima nikjer obstanka in radi tega tudi ne more kaj prihraniti. Ko takemu revežu končno moči opešajo, mu oblasti milostno dovolijo, da sme z »lajno«, ki mu jo mora pristojna občina preskrbeti, gotovo število dni v dotičnem okrajnem glavarstvu od hiše do hiše prositi kruha. Končno: kaj je s starostnim in onemoglostnim zavarovanjem delavcev, ki so celo življenje delali v korist splošnosti in je imelo stopiti v veljavo že 1. julija 1925? Ali je še daleč do uresničenja?

Zagorske novice. V ponedeljek, dne 26. t. m. ob 6. uri zvečer bo v Zadružnem domu sestanek, na katerem bo poročal tovariš centralni tajnik. Pridite zanesljivo! — Odbor pri stavbinski zadrugi ima z izdelavo pravil precej težko. Upati pa je, da bo iste izdelal v kakih štirih tednih. Takoj potem se bo vršil občni zbor. Ker razni člani povprašujejo, če se bo že letos kaj zidalo, odgovarjamo, da ne. Najmanj par mesecev bo trpele, da dobimo pravila potrjena, niti še ni primernih stavbnih parcel. Na vsak način se bo pa delalo spomladi. Tisti, ki so se prijavili za vplačilo deležev, naj jih po možnosti čimprej plačajo.

Redukcije so po revirjih končane. Potrebilo se je čisto vse. Takoj, ko so bili odpusti pri kraju, se je že pokazalo pomanjkanje delavstva. Doživeli smo, da se mestoma že upeljuje deset urni delovni čas. (Takoj pritožbo na pristojna mesta. — Op. ur.) Radovedni smo, kaj pravi na to rudarsko glavarstvo? Zahtevamo, da se zadeva nemudoma preišče!

Na zadnjem rudarskem kongresu se je govorilo o važnosti tiska. Delegatje iz cele Slovenije so napravili sklep, da bodi »Pravica« obvezno glasilo za vsakega organiziranega rudarja. Tu torej nobeno izvijanje ne pomaga. Brez vesla se težko vodi čoln, brez stavnovskega glasila ni delavskega pokreta.

Trbovlje. Sprehajajoč se po ulici, slišim živahen pogovor dveh gospodov. Prvi pravi: — čudno se mi zdi, da vzlic velikem izseljevanju zadnjih tednov še vedno primanjkuje stanovanj. Drugi pravi: — je že res to, toda jaz pa vem za hišo, ki bo v kratkem dograjena na najlepšem kraju v Trbovljah z najudobnejšimi stanovanji, prekrasen dom eni družini. Drugi gospod (presenečen njegove skrivnosti, prosi za božjo voljo): — povejto vendar kje? Prvi odgovori nato: — dragi prijatelj, samo 10 Din daruj za srečko efektne loterije Društva doma v Trbovljah in uresniči se lahko tvoja želja. Srečke lahko naročiš pri loterijskem odboru v Društvem domu v Trbovljah ali v obeh konzumihi, lahko pa tudi na tajništvu strokovne zveze rudarjev Loke 253.

Krekova mladina.

Iz centrale. V zadnji številki naše »Pravice« se je vrnila neljuba pomota, in sicer: Delavski prosvetni dan »Krekove mladine« se vrši pri Sv. Miklavžu pri Ormožu in ne v Ljutomeru, kakor je bilo pomotoma javljeno. Toliko v popravek. Natančen sporred objavimo v prihodnji številki.

Celje. 11. redna seja odbora »Krekove mladine« v Celju se bo vršila v soboto, dne 24. t. m. ob pol 8. uri zvečer v običajnih prostorih. Udeležba odbornikov obvezna. — Predsednik.

Celje. V sredo, dne 14. t. m. se je vršil sestanek članov in članic društva »Krekove mladine« v Celju, ki

je bil zelo dobro obiskan. Udeležilo se ga je nad 30 članov in članic, ki so pozorno sledili predavanju tov. podpredsednika Debeljaka, ki jim je razložil celotno delo kongresa od 12. in 13. junija, kako se je vse brezhibno izvršilo ter da se je tukaj pokazalo, kaj naredi moč volje, vstrajnost, požrtvovalnost in navdušenost, kaj je vse mogoče izpeljati, če se članstvo zaveda dolžnosti do društva in če hoče delovati za dobrobit in povzdigo društva. Pozival je članstvo, da se z vso vmeno vrže na delo za popolno spoelnitev danih nalog, ki jih nam društvo predvideva. — Nato je še nastopil k besedi tov. Drobne Fr., ki je poudarjal potrebo Krekove socialne šole v Celju, da se ta čimprej ustanovi, ker le potem te šole nam bo možno naobraziti se v socialnih in v gospodarskih vprašanjih, sploh vsemu, kar je danes delovnemu ljudstvu potrebno, kar ne pride od sebe čez noč. Poudarja dalje potrebo ustanovitve raznih odsekov, oziroma tečajev za ženske: za kuhanje, šivanje, vezenje i. dr.; tečaje za moške: govorniška šola, učenje jezikov, knjigovodstva, strojepisja itd., ker le potem take izobrazbe bomo dohitevali današnji moderni čas.

Celje. V nedeljo, dne 25. t. m. odpade izlet v naravo vsled tega, ker se vrši ta dan proslava odkritja spomenika v Šmartnem ob Paki, katerega se udeleži naše članstvo. — Krekova mladina Celje.

Celje. Prihodnji sestanek društva »Krekove mladine« v Celju se bo vršil v sredo, dne 28. t. m. ob 8. uri zvečer v tajništvu Jug. strokovne zveze v Celju. Vabimo vse članstvo, da se sestanek zanesljivo udeleži. Obenem vabimo tudi druge naše prijatelje in somišljenike. — Odbor.

KREKOVA MLADINA NA VIČU.

Ustanovni občni zbor Krekove mladine na Viču, se je vršil v soboto 17. t. m. v dvorani društvenega doma na Glincah. Zborovanje je otvoril in vodil gosp. p. Engelbert Klasinc ter pozdravil tovariše iz centrale, ki so se udeležili zborovanja v velikem številu. Predsednik centrale je v svojem nagovoru poudaril, da bo centrala iz ozira na Vič, ki je za Ljubljano velevažen, podružnico vsestransko podpirala. Krasen govor tov. Gajška je vsem navzočim segel globoko v srce. Njegove prepričevalne besede so navdušile za našo novo mlado organizacijo tudi tiste fante, kateri še niso bili prepričani o potrebi naše »Krekove mladine«. Pri volitvi odbora so bili na predlog gosp. p. E. Klasince izvoljeni soglasno z odobravanjem sledeči tovariši: Predsednik: Viktor Kušar, podpredsednik: Malovrh Avgust, tajnik: p. Bogdan, blagajnik: Jernej Keber. Pri slučajnostih je tov. Gajšek stavil predlog, da mora biti vsak član »Krekove mladine« obenem naročnik »Pravice«. Sklep se je steril soglasno. Pred občnim zborom se je že vpisalo in pristopilo 24 članov. Prepričani smo, da bo željo, ki jo je izrekel g. p. E. Klasinc, da naj »Krekova mladina« hođi roko v roki z drugimi našimi organizacijami, odbor točno izvrševal. Pogodba, ki je sklenjena s prosvetnim društvom, ki je za sedaj vzelo »Krekovo mladino« pod svojo streho, je pokazala, da bo Viško prosvetno društvo razumevalo naše prizadevanje po izobrazbi, ter bo tudi v bodoče našemu mlademu društvu naklonjeno. Delavskim fantom, ki še niso člani, pa kličemo: na svidenje na naših sestankih! Naj živi in raste »Krekova mladina« na Viču!

Bazširjajte »Pravico«!

Za žene in dekleta.

Kako razložimo pristen čaj od ponarejenega. Noževa konica čaja se dene v kozarec mrzle vode, pokrije se z dlanjo vrh kozarca in se dobro strese. Pristen čaj vodo komaj po barva, medtem ko je od ponarejenega močno rjava.

Da čebula ne gnije, jo je treba hraniti v suhem, zračnem prostoru, da ne poganja, naj bo prostor poleg tega še hladen. Mora se tudi na solncu dobro posušiti, da se prepreči gnitje.

Splesnenje prerezane čebule. Da ti prerezane čebula ne splesni, potegni skozi nenarezano stran čebule nit, ter obesi čebulo na žeblice tako, da je prerez obrnjen navzdol. Ne odcedi se pri tem niti kapljica soka, čez prerez se pa napravi tenka mrenica, ki varuje čebulo splesnenja.

Madeže črnega vina. Madeže črnega vina iz prtov in prtičev lahko odstraniš, ako jih namakaš 24 ur v gorkem mleku. Če je madež moker, zadostuje 12 ur v mrzlem mleku. Nato madeže izperi v mrzli vodi.

Kako odstraniš madeže od juhe, omake in jaje? Madeže od juhe, omake in jaje odstranimo iz obleke z bencinom ali s čisto vodo, kateri prilijemo nekoliko salmijaka.

Kako odpraviš madeže od voska iz tkanine? Najprej odstranimo vosk na način, da tkanine ne poškodujemo. Nato podložimo pod mesto, kjer je madež, sušilni papir (pivnik) ter potegnemo po madežastem mestu z vročim železom. V slučaju potrebe postopanje ponovimo.

Madeži od piva. Pivo povzroča zlasti na svetlem blagu madeže. Če je blago sukneno, se dajo taki madeži izprati in sicer dokler so sveži, s čisto vodo, drugače z bencinom.

Apneni madeži na steklenih šipah se dajo z vodo pomiti, če jih poprej pomočimo z močnim jesirom ali pa jih obrišemo s cunjico, ki smo jo namočili v razredčeni solni kislini.

Razno.

BIZANOVA PODGANA.

Raznim strokovnjakom se je zdelo čudno, da so tako hitro odnehali na Češkem, Avstriji in Nemčiji razni obrambni nasipi ob rekah, dočim so prej kljubovali deset in desetletja. Natančnejša preiskava je dognala, da je povzročila take katastrofe predvsem bizanova podgana. Ta je namreč zmožna, da nepregrize le lesa, ampak tudi cement. Vsled tega se je mogla naseliti v fundamentu nasipov, kjer si je napravila gnezda in mnogobrojne rove. Ob času velikih naličev so reke dobile na ta način veliko oporo in tako zrušile mogočne nasipe, ki so se zdeli sicer nepremagljivi.

Demovina bizanove podgane je v Ameriki. Tam je živel v močvirnih in nerodovitnih planjavah. Preživlja se namreč le z rastlinami, predvsem vodnimi. Mesa se loti le v največji sili. Amerikanci so jo spočetka zelo čislali zaradi njenega dragocenega kožuščka. Ker se pa zelo hitro plodi — koti trikrat na leto do dvanajst mladičev — se je razkropila po vsej Ameriki in tako povzroča veliko škodo na polju in ob nasipih.

V Evropo se je baje prenesla leta 1913. namenoma na zemljišče neke grofice na Češkem, samo iz pohlepa po kožuščku. Podnebje ji je tako zelo prišlo, da se je razplodila že po Češkem, Nemčiji in Mažarski. V Jugoslaviji pravijo, da je še ni, vsled česar ni mogla izpodjesti nasipov ob Donavi.

OTROCI MODERNE DRUŽBE.

Nedavno smo brali v časopisih, da je odkrila policija tajno vlomilsko in banditsko družbo, katere načelnik je bil večkratni milijonar Schwarzbart.

Se več prahu je dvignilo odkritje zločina, katerega posredni povzročitelj je splošno znani in eden največjih nemških veleindustrijev Adolf Haas iz Magdeburga. Ta je ogoljufal v letu 1925. državo na davkih potom raznih manipulacij za velikanske vsote. V ves potek je bil posvečen njegov glavni knjigovodja Hermann Helling. Da bi se znebil edine priče in tudi vedne nevarnosti, da se kdaj odkrije njegovo postopanje, je naročil svojo mu šoferju in enemu delavcu, da naj ubijeta Hellinga. Omenjena dva sta se udala ter izvršila umor. Toda nič ni tako skrito, da ne bi bilo očito. Tako se je tudi tukaj zgodilo. Pred nekaj dnevi je aretirala policija brezposelnega nekdanjega Haasovega šoferja ter delavca Schroedterja. Oba sta priznala zločin ter tudi povedala, da sta zakopala truplo ubitega knjigovodje v kleti Schroedterjeve bajte. Policijski ogled je ugotovil, da je bila njuna izpoved resnična. Kajti nekaj centimetrov pod betoniranimi tlemi je našla komisija okostje pogrešanega Hellinga.

Poneverbe takozvanih »visokih« oseb so pa na dnevnem redu, tudi pri nas. Tako je ugotovila preiskava, da je poneveril ravnatelj zavarovalnice »Jugoslavija« v Sarajevu 600.000 Din. Najnovejša je pa poročilo, da je izgubil naš konzul v Trstu Dušan Stepanović in da je pustil blagajno popolnoma v neredu in da gre za veliko vsoto.

Za kratek čas.

Prisotnost duha. Gospa zapazi, da kadi javno na cesti deček iz znane družine. Takoj ga ustavi in posvari: »Francek, kaj bi rekel tvoj atek, če bi vedel, da kadiš cigarete? Ali naj povem?« Francek se pa korajžno odreže: »Gospa, kaj pa bi rekel Vaš mož, če bi vedel, da vstavljate javno na cesti tuje gospode ter se z njimi razgovarjate?«

Iznajdljiv diplomat. Nekega diplomata so vprašali, kako bi se dala po njegovem mnenju najprej odstraniti tajna diplomacija. Po kratkem pomisleku je odgovoril, da bi bilo najhitreje rešeno vprašanje javne diplomacije, če bi se podeljevale diplomatske službe izključno ženskam.

»Kako številko imate?« — Sprevodnik (misleč na številko tramvaja): »Številko 9.«

Ni taka sila. »Tvoja soproga je že tri mesece bolna; to ti mora povzročiti silne stroške!« — »Ni taka sila, ako je zdrava, potrebuje samo za klobuke več!«

Ludovik XV. in zdravnik. Ludovik XV. (1715—1774) je bil bolan. Zdravnik mu je zapisal zdravilo, a kralj ga ni hotel vzeti. Tedaj je rekel zdravnik: »Zapovem Vam! Kralj je nagubančil čelo. Zdravnik je pa rekel: »Zapovem Vam, zato da nam bo Vaše Velikanstvo še nadalje ukazovalo.« Kralj je ubogal in je zdravilo popil.

Peter Veliki in menih. Neki menih je ubil kozarec, poln vina, in vsebina se je razlila carju Petru Velikemu po obleki. Ves divji je skočil Peter kvišku in je hotel meniha kaznovati. Tedaj je menih vstal in rekel: »Ne po kapljicah, temveč v potokih se razliva ljubezen božja po tebi. Tvoji nasprotniki naj bodo uničeni, kakor je bil uničen sedaj tale kozarec!« In Peter ni bil več jezen.

Vsak je svoje sreče kovač! To velja tudi za cel stan!

Na Angleškem si je zaveden delavski stan ustvaril potom konzumne organizacije, nepremagljive trdnjave, lastne ladije, tovarne in druge naprave.

Vaš napredek je odvisen od Vaše zavednosti. Vsak zaveden delavec pa nabavlja vse svoje potrebščine izključno pri svojem **I. delavskem konzumnem društvu.**